

PL 3

Josef Škvorecký

Rebeka

Toho květnového odpoledne stála přede dveřmi a už se chystala odejít, ale vtom si všimla, že v zasklené špehýrce ve dveřích se objevilo pátravé oko. To oko na ni čumělo bez pohnutí z útrobu bytu, takže ji popadl vztek a přistoupila ke dveřím.

„Dveře mi otevřela baba jako pyramida, v tom momentě jsem věděla, že ty šperky má,“ řekla Rebeka. „Dobrý den,“ pozdravila jsem ji. „Dobrý den,“ řekla a čuměla na mě, úplně bez výrazu, jenom chladně, jako na židovskýho vetřelce.“

„Paní Růžičková?“ řekla Rebeka. „Já jsem Rebeka Ohrensteinová“.

Tvář se nepohnula.

„Ano?“ řekla madam.

„Prosím vás,“ řekla Rebeka nejistě. „Já – já jsem se právě vrátila z Terezína a – můj otec si u vás schoval nějaké věci –“

„U nás?“ madam povytáhla obočí. „To bude nějaký omyl, slečno,“ pravila madam. „Ale prosím, pojdte dál,“ ustoupila Rebece ze dveří. „Račte se posadit,“ řekla. „Okamžik. Řeknu Růženě, aby postavila na kávu. Jistě vám kafičko přijde k chuti, ne?“

Salón byl studený, nablýskaný, tmavohnědý, bezvadně uklizený. V příborníku broušená skla, na stole jako kluziště háčkováná dečka. V rohu lesklá kachlová kamna. Obrazy krajinek na stěnách.

Milostivá se posadila naproti Rebece.

„Tak jste se vrátila.“

„Ano,“ řekla Rebeka.

„Přijměte mou upřímnou soustrast,“ řekla madam. V první chvíli Rebeka nevěděla, jak to myslí.

„Znala jsem vašeho tatínka dlouhá léta. Ještě i vaši maminku jsem znala. Ta se toho chudák nedožila. A jak je vidět, dobře, že se toho nedožila.“

„Ano,“ řekla Rebeka. „Bratr se taky nevrátil. A moje nevlastní matka taky ne.“

„A co váš strýc, pan doktor Ohrenstein?“ zeptala se madam, a to si ještě Rebeka neuvědomovala, že za tou otázkou není jen pouhá konvenční zdvořilost. Řekla: „Toho ani nenechali v Terezíně. Odvezli ho hned dál, do Aušvicu. On byl moc starej, šel rovnou do plynu.“

„Bože spravedlivý,“ vzdychla madam, a Rebeka měla pocit, a najednou jistotu, že s úlevou.

„A tak jste teď sama? Žádné příbuzenstvo nemáte, ne?“

Rebeka se jí podívala do očí. Poprvé od chvíle, kdy jí na srdce přišli hvězdu, si připadala, že je něco víc než někdo druhý. Mohla by ji otrávit nejistotou. Neudělá to.

„Nemám, jsem úplně sama.“

„Ach, to je strašné,“ řekla madam. „Ale – to všechno přejde, dítě. Myslete na to, že jste se vrátila. Jste mladá, máte život před sebou. Tohle – já vím, je to pro vás strašné, ale to přebolí.“

Hovno přebolí, myslela si Rebeka. Co ty víš, ty zlodějko gójimská. Ty gramofone na sladký řečičky.

Služka přinesla kávu a zákusky. Rebeka měla hlad.

„Vezměte si, děvenko,“ pobídla ji madam. „Je to ještě válečné pečivo, ale vám jistě přijdou

SLAVNÉ DNY

PŘÍBĚHY, KTERÉ PSALY HISTORII

k chuti.“

„To přídou,“ zasmála se Rebeka. Napila se kávy a dala se do zákusků. Byl jich plný talíř. Asi je mají na neděli, napadlo ji. A bába asi počítá s konvenční návštěvou slušností. Že si semhle támhle zobnu a dobrý. Rebeka si umínila, že jí je sežere všechny. A pustila se do díla.

„Ty věci, víte,“ začala madam, „ty váš pan otec chtěl původně dát do úschovy k nám. Kdyby Němci dělali prohlídku, jistě by hledali především u nás. Můj manžel a váš pan otec byli velcí přátelé, to věděl každý. A tak se dohodli, že ty věci svěří k panu disponentovi Patrochovi na Letné, víte?“

Rebeka se na ni udiveně podívala. „K disponentu Patrochovi? A kde ten bydlí?“

Madam smutně pokývala hlavou. „To je tragický případ,“ řekla.

Ach tak, řekla si Rebeka. Sáhla po zákusku a strčila jej celý do pusy. A zeptala se:

„A co se stalo s tím panem disponentem Patrochou? Zabili ho Němci, že?“

„Nejen jeho,“ řekla madam a nasadila tragický výraz. „Víte, on to byl velký Sokol. Starosta jednoty Praha sedm. A za heydrichiády ho s celou rodinou popravili. Bylo to v novinách,“ dodala.

„Celej ten příběh měla naučeněj nazpaměť,“ řekla mi Rebeka. „Vymejšlela si ho asi celou válku. Kvůli posranýmuperlovýmu náhrdelníku, nebo co si u nich fotr vlastně schoval. Ale ty zákusky jsem jí tenkrát sežrala všechny.“

Zasmál jsem se. „Rébinko,“ řekl jsem. „To ale velkej kšeft nebyl. Perlovej náhrdelník za mísu válečnýho pečiva –“

Rebeka se ušklíbala. „Stejně jí byl houby platnej. Přestala ho ze strachu nosit, aby mě někde nepotkala. Ale to pečivo bylo tak strašný, že mě z něj bolelo břicho. Stačí, když si na něj vzpomenu, a bolí mě dodnes.“

Z knihy Sedmiramenný svícen

Ohrensteinová – [órnštajnová]

Aušvic – výslovnostní podoba Auschwitz – německé označení vyhlazovacího tábora Osvětim gójim, též gój – židovské označení křesťana, resp. vyznavače jiného než židovského náboženství

heydrichiáda – období zesíleného nacistického teroru po atentátu na říšského protektora R. Heydricha

Kdo je Rebeka?

Jaký osud má za sebou?

Kolik židů z Čech a Moravy přežilo holocaust?

Jak byste reagovali na chování paní Růžičkové?